

Др Марина М. Симовић

**Др Зоран Стевановић: „ЗАТВОРСКИ СИСТЕМИ У
СВИЈЕТУ“,**

**Институт за криминолошка и социолошка истраживања,
Београд, 2012, стр. 237.**

doi: 10.7251/GPF1335255S

Монографија „Затворски системи у свијету“, аутора др Зорана Стевановића, помоћника директора у Институту за криминолошка и социолошка истраживања у Београду, објављена је 2012. године. Издавач књиге је Институт за криминолошка и социолошка истраживања у Београду, уз потпору Министарства просвјете и науке Републике Србије. Ради се о оригиналном научном дјелу из области пенологије, које је настало као резултат ауторовог вишегодишњег изучавања проблематике извршења кривичних санкција и затворских система. Пред нама је дјело које представља комбинацију списатељске инспирације и ерудиције.

Садржина дјела изложена је у четири тематске цјелине. Прилози су писани са амбицијом да у неоптерећујућој форми и обиму представе актуелна питања затворских система у свијету. Због тога је то штиво које ће привући најширу читалачку публику и представљаће својеврсни позив на критичко преиспитивање поступака представника државе у прошлим временима.

На самом почетку, аутор у сумарном историјском осврту упознаје читаоце са првим облицима лишавања слободе преступника, као и са настанком и развојем казне затвора коју познајемо данас. Осим што омогућава увид у основне карактеристике затворских система који се у литератури најчешће наводе, аутор описује све системе који су у историјском развоју затворских система настајали као идеја. Даје се приказ и оних затворских система који нису у пракси били прихваћени (класификациони и бодовни систем),

већ су се појавили као идеја и нису имали ширу примјену. Такође, у класификацији затворских система, аутор „савремени затворски систем,“ којим се означава период после усвајања Минималних стандарда о поступању са затвореницима, до данас, тај период дијели у двије категорије затворских система: рехабилитациони и реинтеграциони затворски систем. Разлоге за ту класификацију аутор проналази у чињеници да је владавина концепције ресоцијализације и рехабилитације захтијевала и специфичну организацију, класификацију, архитектуру и режим извршења казне лишења слободе. Напуштањем концепције рехабилитације јавља се концепција реинтеграције која, такође, захтијева нов начин у организацији, руковођењу и третману затвореника. Из тих разлога, поред осталог, аутор уводи ова два модела затворских система који се у литератури не појављују, али имају довољно елемената да се могу третирати као посебни системи. Свакако, идеја је оригинална и вриједи о њој у стручној јавности расправљати.

Други дио монографије посвећен је компаративној анализи најразличитијих затворских система – како оних који припадају англосаксонским, односно *common law* правним системима (попут САД и Канаде), тако и оних који су развијени у нормативним оквирима европске континенталне правне традиције (попут Немачке, Француске, Италије и Холандије). Критички приказ одлика, структуре, интерне и екстерне организације и уочених предности и недостатака иностраних затворских система, услова живота у затворима других земаља, као и начина и приступа заступљених у третману осуђеника и односа према њима, осликава сву дубину и драстичност разлика које у овој сфери и даље егзистирају између појединих земаља. Тиме је показано и до које је мјере систем извршења кривичних санкција условљен особеностима и природом позитивног правног система заступљеног у свакој појединачној држави.

У трећем дијелу размотрене су најзначајније карактеристике савремених затворских система и тенденције које се, глобално посматрано, могу уочити у њиховом развоју. На овом мјесту, аутор

отвара бројна спорна и осјетљива пенолошка питања као што су: оправданост опстанка казне затвора у модерном друштву, „(не)дораслост“ постојећих затворских система изазовима нових форми криминалитета, способност просторних и кадровских капацитета да иду у корак са растућом затворском популацијом, одрживост концепта ресоцијализације и реинтеграције осуђеника у контексту њихове изолације и десоцијализације током боравка у затвору и социјалне дискриминације након изласка на слободу и домети и ефекти специјализованих програма за рад са осуђеницима, али и алтернативних санкција, прије свега на плану сузбијања рецидивизма.

У четвртој дијелу монографије “Затворски системи у свијету” Стевановић даје приказ 12 најнеобичнијих затвора, који показују висок степен разлике и контраста у области извршења кривичних санкција. Разике су необично изражене како по величини, тако и по степену луксуза, сигурности, врсти третмана (третман плесом, музиком, боксом и сл.). Упознавањем разноликости типова затвора у свијету, читалац ове монографије постаје свјестан да затвор „овдје“ није исто што и затвор „тамо“, те да тај термин истовремено означава и нехигијенско, небезбједно, пренатрпано „легло“ криминала, дроге и проституције, гдје преступници усавршавају свој занат, али и комфорно, чисто и са укусом дизајнирано „уточиште“ у коме се посрнулим грађанима помаже да изађу на прави пут.

Захваљујући актуелности проблематике коју обрађује, обиљу нових информација које презентује, као и приступу у излагању, коме не мања ни научна прецизност ни способност да заинтересује, ова монографија намијењена је широком кругу читалаца. Она, прије свега, представља драгоцен извор сазнања за особе које се наведеним темама баве са научно-истраживачког аспекта, али истовремено може и треба да послужи као користан путоказ за практичаре (попут представника правосудних органа и запослених у заводима за извршење кривичних санкција) који у свом свакодневном раду наилазе управо на неке од дилема и питања која

су у њој обрађена. Коначно, књигу могу користити и студенти разних факултета као илустративну допуну класичним уџбеницима из пенологије и кривичног права, али и сви други читаоци заинтересовани за судбине преко девет милиона људи, колико се тренутно процјењује да борави у затворима широм свијета.

Стваралачки опус Стевановића размахнут је и у пуној је снази. Објављена је још једна његова добра књига и њоме учвршћено мјесто овог аутора у савременој српској кривичноправној науци.

СУДСКА ПРАКСА

